№2 ДӘРІС

Философияның тарих типтерінің қалыптасуы

ДӘРІС

Дәріс мақсаты

Философияның тарих типтерінің қалыптасуын жан-жақты талдап, философиялық негіздерін көрсету

ДӘРІС

Жоспары

1

Көне Қытай және Үнді философиясы

2

Антика философиясы

3

Орта ғасырлық христиан және мұсылман философиясы

Көне Қытай философиясы

Бастауы: б.д.д. VIII–VI ғасырлар

Ерекшеліктері

- Саяси-практикалық сипат: ой мемлекет мүддесіне қызмет етті
- Басты мәселе — адам, оның бойындағы ізгілік пен зұлымдық

Негізгі мектептері

Конфуций мектебі — XX ғасыр басына дейін ресми идеология

Даосизм · Легизм · Моизм

Натурфилософия · Номиналистер

Көне Үнді философиясы және Ведалар

Алғашқы қауым ыдырап, құлдық қоғам орныққан кезде пайда болды. Қоғам — 4 варна:

Брахмандар
Ой еңбегі

Кшатрийлер
Әскери қызмет

Вайшьилер
Егіншілік, қолөнер, сауда

Шудралар
Қара жұмыс

Ведалардың 4 бөлімі

1. Самхит
Құдайларға арналған гимндер

2. Брахман
Мифтер мен ритуалдар

3. Араньякта
Құдайды іштей құрметтеу

4. Упанишад
Варна айырмасын білім арқылы жою

Антика философиясы

Құл иеленушілік құрылыс дәуірі. «Физиктер» әлемнің түп негізін іздеді — бұл натурфилософия.

1

Сократқа дейінгі

Б.д.д. 7–6 ғғ.
Милет, Элей, пифагоршылдар, софистер; атомдық көзқарас

2

Классикалық

Б.д.д. 4 ғ.
Платон мен Аристотель

3

Римдік-эллиндік

Б.д.д. 3 ғ. соңы — б.д. 3 ғ. басы
Стоиктер, скептиктер, эпикуршілдер

Ортағасырлық христиан философиясы

Христиан діні

Қазір 2 миллиардқа жуық ұстанушы бар. «Христос» — грек тілінде «мессия, құтқарушы».

Бағыттары:
Православие · Католицизм · Протестантизм

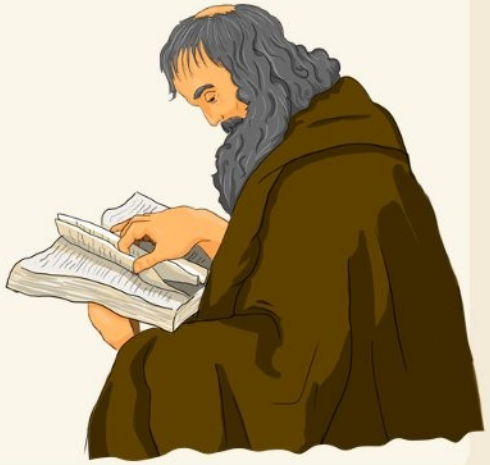

3 негізгі кезең

1 Апологетика

2 Патристика

3 Схоластика

Орта ғасыр кезеңдерінің сипаттамасы

Апологетика

гр. apologetikos — қорғаушы

Дінді ақыл-парасатпен қорғау: Құдай болмысын, жан мәңгілігін дәлелдеу

Юстин, Тертуллиан

Патристика

лат. pater — әке · 2–8 ғғ.

«Шіркеу әкелерін» мадақтау, христиан догматтарын пұтқа табынушылыққа қарсы қорғау

Климент, Ориген, Августин

Схоластика

гр. scholasticos — мектептік · IX–XV ғғ.

Ілімді рационалды жүйелеу (Платон, Аристотель); универсалия дауы

Балауса → кемелденген → құлдырау

Ортағасырлық мұсылман философиясы

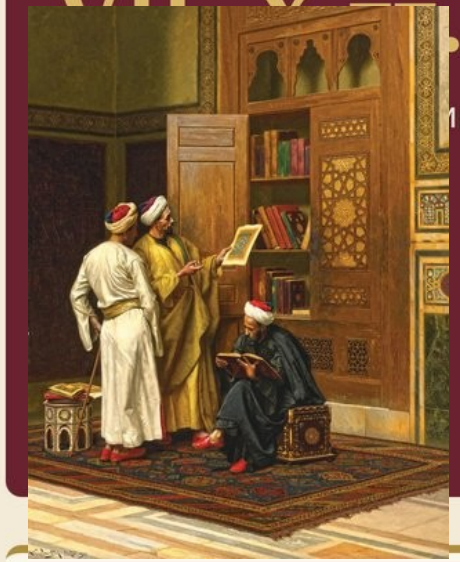

иның гүлдену кезеңі

Дамыған салалар

Алгебра · Астрономия · Психология

Шығыстың рөлі

Антика мұрасын сақтап, Батыс Еуропаға жеткізді; Батыс Шығыс жетістіктерімен осы арқылы танысты

Ұлы мұсылман ойшылдары

Әл-Кинди

800–879 · «арабтардың философы»

Құдай материяны, қозғалысты, уақыт пен кеңістікті жаратқан; жаңа платоншылдыққа жақын

Әл-Фараби

Екінші ұстаз

Аристотельдің ізбасары; Батыс философиясына, соның ішінде Спинозаға ықпал етті

Ибн Сина

Энциклопедист

Надандыққа қарсы шықты, ақыл-ой үстемдігі үшін күресті

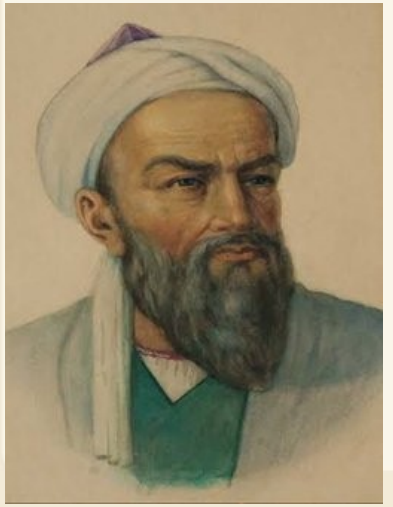

Қорытынды

Философия тарих типтері — адамзат ой-санасының даму баспалдақтары:

— практикалық және діни-мифологиялық негіз

— табиғат пен болмыстың түп негізін іздеу

— сенім мен ақылды үйлестіру

— антика мұрасын Батысқа жеткізді

Пайдаланылған әдебиеттер

1. Ғабитов Т.Х. Философия. Алматы, 2024
2. Хасанов М. және т.б. Философия. А., 2014
3. Бегалинова К.К., Альжанова У.К. Философия I, II том. Алматы, 2010
4. Аташ Б.М. Философия. Алматы, 2014
5. Ғабитов Т.Х. Философия. Алматы, 2022
6. Грядовой Д.И. Философия. М., 2012
7. Лавриненко В.Н. Философия. М., 2012
8. Иманқұл Н. Философия әлемінде. А., 2006
9. Нысанбаев Ә., Әбжанов Т. Қысқаша философия тарихы. А., 2009
10. Алтай Ж., Қасабек А. Философия тарихы. А., 2008
11. Дүниежүзілік философияның онтологиясы. 12 т., 10-т., 2009
12. Алексеев П.А., Панин А.В. Философия. М., 2006
13. Әл-Фараби. Шығармалар, 10 т. Алматы, 2005 – 2008
14. Мырзалы С. Философия. Алматы, 2008